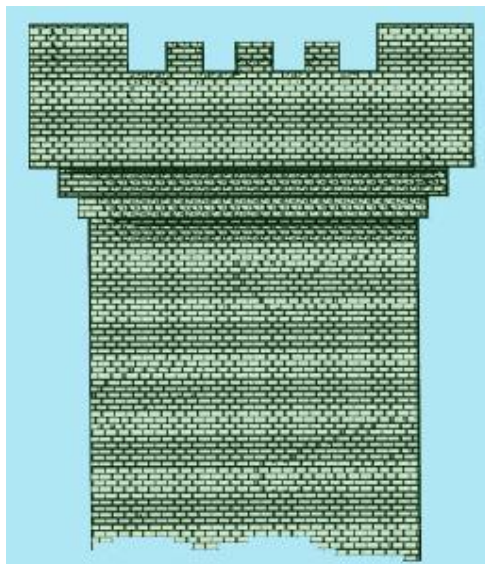

Står Vaktornet på säker grund? En granskning av Sällskapet Vaktornets unika anspråk.

Om du studerar tillsammans med Jehovas Vittnen...

så har du säkert fått klart för dig att Jehovas Vittnen betraktar sig som helt unika. Vaktornet för den 15 augusti 1982 säger t ex på sidan 10:

"Jehovas vittnen är de enda bland jordens religioner som nu förkunnar dessa 'goda nyheter' för jordens folk."

Kan det vara möjligt? Vad är det som är så unikt i Jehovas Vittnens budskap att inget annat av kristenhetens samfund förkunnar det? Vad är det som i så hög grad skiljer Jehovas Vittnen från andra kristna att de vågar påstå att "De enda som bibeln ger hopp om att få överleva den 'stora vedermodan' är" Jehovas Vittnen, och att "Inga andra räknas som rättfärdiga i Jehovas ögon"? Vaktornet, 1 augusti 1982, sid. 27; 15 april 1984, sid. 14.

Som bekant avvisar Vittnena vissa läror och seder som är vanliga hos andra kristna: treenighetsläran, själens odödlighet, helvetespinan, jul- och födelsedagsfirande, osv. Är det detta som gör Jehovas Vittnen så unika?

Nej! Deras ståndpunkt i dessa frågor delas av en rad andra samfund, t ex The Worldwide Church of God, The Church of God (Abrahamic Faith), The Church of God (Seventh Day), The Way International, kristadelfianerna och The Gospel of the Kingdom Churches Movement. Ändå förkastar Jehovas Vittnen även dessa samfund.

Det som däremot är verkligt unikt...

för Jehovas Vittnen är **årtalet 1914** och de läror som knyts till detta årtal. Vaktornet för den 15 augusti 1981 förklarar på sidan 15:

"Låt den som av hjärtat är ärlig få jämföra det slags predikande av evangeliet om Riket som kristenhetens olika religiösa system utfört under århundradenas lopp med det slags predikande som Jehovas vittnen utfört sedan första världskriget slutade år 1918. De är av två skilda slag. Det som Jehovas vittnen förkunnat har verkligen varit ett 'evangelium' eller 'goda nyheter', eftersom de förkunnat att Guds himmelska rike upprättades vid slutet av hedningarnas tider år 1914, då Guds Son, Jesus Kristus, insattes på tronen."

Det som enligt Jehovas Vittnen själva på ett avgörande sätt skiljer dem från andra samfund är alltså den betydelse de fäster vid årtalet 1914: Det året skall Guds rike ha upprättats i himlen; det året skall Jesu parousia eller - enligt Jehovas

Vittnens tolkning - hans "osynliga närvaro" ha börjat; det året skall "ändens tid" ha börjat. Den generation som då levde skall inte förgås, lär man, förrän slutet kommer i form av den "stora vedermodan" och Harmageddon.

1914

År 1919 anses Jesus ha utvalt Vaktornets organisation till att föra ut detta budskap till jordens folk. (Vaktornet, 15/3 1968, sid. 129, 130; 15/3 1990, sid. 14, 16) Enligt Vittnena är det bara de som godtar deras budskap och ansluter sig till deras organisation som har möjlighet att överleva "den stora vedermodan" in på en paradisk jord. "Det är endast Jehovas vittnen," förklarar Vaktornet för den 1 september 1989, "som har något på bibeln grundat hopp att som en förenad organisation under den högste organisatörens beskydd få överleva det annalkande slutet för denna dömda ordning, som behärskas av Satan, djävulen." (Sid. 19; jfr. även Vaktornet, 15/4 1984, sid.14.) De som vägrar att tro att Guds rike upprättades år 1914 sägs däremot ha förkastat Guds rike och skall förintas för evigt. (Vaktornet, 15/9 1988, sid. 14) Dit hör både de religiösa ledarna i kristenheten och medlemmarna i de olika samfundet:

"Kristenhetens prästerskap vägrar alltså att ta ståndpunkt för Jehovas rike genom Jesus Kristus. Därför att dess medlemmar vägrar att stödja det kommer de att förintas i den 'stora vedermodan', som nu står för dörren." —Vaktornet, 1 september 1985, sidan 25.

Men vilka är bevisen?

Enligt Sällskapet Vaktornet hänger alltså vårt eviga öde på hur vi förhåller oss till årtalet 1914! Men då måste det väl finnas några bevis för att 1914 verkligen har den betydelse Vittnena tillmäter det? Sällskapet Vaktornet hävdar att det finns två slag av bevis. Boken **Resonera med hjälp av Skrifterna** (sv. 1985) förklarar på sidan 359:

"Varför säger Jehovas vittnen att Guds rike upprättades år 1914?

Två beviskedjor pekar på det året:

1) Bibelns kronologi och 2) de händelser som ägt rum sedan 1914 i uppfyllelse av profetierna."

Medan kronologin anses ha pekat ut året 1914 i förväg, så menar man att händelserna, "tidstecknen", har bekräftat årtalet i efterhand. Så beskrivs saken i *Vakna!* för den 8 januari 1985 på sidan 3:

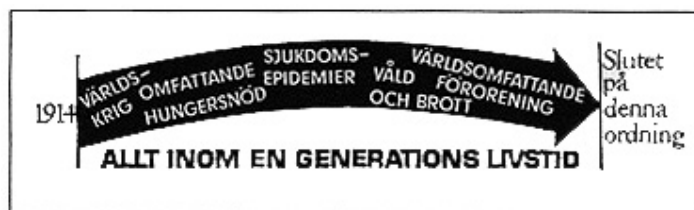
"Medan de kronologiska bevisen pekar framåt mot året 1914, var det av Jesus angivna sammansatta tecknet avsett att peka tillbaka på året 1914 som begynnelsen av en ny era."

Den kronologiska uträkning som ligger till grund för den första beviskedjan finns beskriven på många ställen i Vaktornets litteratur (t ex i boken **Du kan få leva för evigt i paradiset på jorden**, sv. 1982, sid. 138-141), så vi skall inte återge den i detalj här. Vi erinrar bara om att uträkningen går ut på att de s k "hedningarnas tider", som Jesus hänvisar till i Lukas 21:24, enligt Sällskapet Vaktornet var en period på 2520 år, som skulle löpa från babyloniernas ödeläggelse av Jerusalem och Juda rikets undergång till dess att Guds rike åter skulle upprättas. Enligt Sällskapet Vaktornet ödelades Jerusalem år **607 f Kr.** "Hedningarnas tider" skulle därmed ha utlöpt år 1914 e Kr.

År 607 f.v.t föll Guds förebildliga rike i Juda, och från och med då härskade de hedniska nationerna över hela jorden. År 1914 v.t slutade "nationernas fastställda tider" och "våldet över världen" gavs åt Kristus.
Vakna! - 22 april 1974, sidan 15

Den andra beviskedjan finns också beskriven på många ställen i Vaktornets litteratur (se t ex **Du kan få leva för evigt i paradiset på jorden**, sv. 1982, sid. 148-154). Det som man menar bevisar att den s.k "ändens tid" (en period uppfattad som en "generation") löper sedan 1914 är att jordbävningar, krig, laglöshet, svält, farsoter, mm påstås ha ökat markant sedan det året. Sällskapet Vaktornet betecknar dessa svårigheter som "det sammansatta tecknet".

Vakna! - 8 oktober 1975, sidan 15

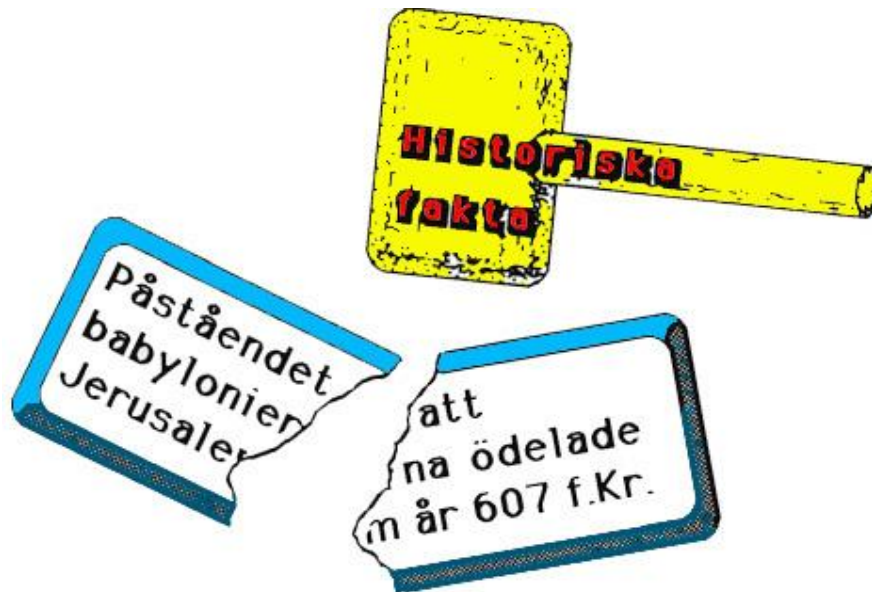
Jehovas Vittnets anspråk på att vara de enda som Gud godkänner vilar alltså på två påståenden:

För att kunna avgöra om Jehovas Vittnen verkligen har rätt då de påstår sig vara de enda sanna kristna, de enda som Gud har utvalt och de enda som räknas som rättfärdiga i hans ögon måste vi alltså undersöka om två speciella påståenden är sanna. För endast om Jerusalem ödelades av babylonierna år 607 f Kr och endast om det sedan år 1914 varit mer hungersnöd, farsoter, krig, jordbävningar, laglöshet etc. än tidigare skulle de unika tolkningar och anspråk Sällskapet Vaktornet knyter till året 1914 kunna vara riktiga.

Står Vaktornet på säker grund? - del 2

Historiska fakta krossar påståendet om 607 f Kr!

Det finns minst ett dussintal olika historiska beviskedjor som visar att Jerusalems ödeläggelse inträffade år 587 f Kr, inte år 607 f Kr. Många av dessa är bevisligen helt oberoende av varandra. Nedan följer en mycket kortfattad beskrivning av fyra typer av sådana historiska beviskedjor. I boken *The Gentile Times Reconsidered* (Commentary Press 1986) eller i (den något förkortade svenska översättningen) *Slutade hedningarnas tider 1914?* kan dessa beviskedjor studeras ingående.

1. KRÖNI KOR OCH ANDRA DOKUMENT

Detta är lertavlor med historiska och kronologiska upplysningar från det nybabyloniska rikets tid (626-539 f Kr), såsom krönikor (med korta uppteckningar av viktiga händelser år för år) och kungainskrifter (av vilka den viktigaste, Nabon. H 1, B. anger regeringstiderna för de nybabyloniska kungarna fram till den siste, Nabonid). Dessa dokument visar samstämmigt att Nebukadnessars 18:e regeringsår, då han enligt bibeln ödelade Jerusalem, inföll 587/86 f Kr.

2. AFFÄRS DOKUMENT OCH JURIDISKA DOKUMENT

Tiotusentals lertavlor som rör affärlivet och rättsväsendet har påträffats från den nybabyloniska perioden. Det är fråga om kontrakt, kvitton och liknande handlingar, som alla är noggrant daterade till år (= regeringsår), månad och dag. Eftersom det finns hundratals sådana texter från varje år av den babyloniska perioden, kan man fastställa exakt hur länge de olika kungarna regerade. Resultaten överensstämmer fullständigt med de som ges av de ovan beskrivna historiska texterna. Den extra period på 20 år som krävs för att Sällskapets kronologi skall stämma saknas helt.

3. ASTRONOMISKA DAGBÖCKER

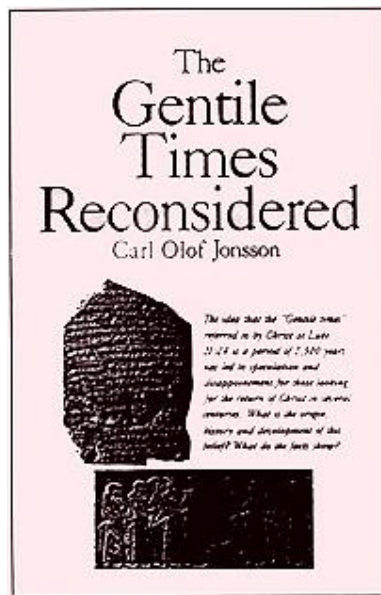
På Berlins museum finns en märklig lertavla som har beteckningen VAT 4956. Texten beskriver ca 30 olika astronomiska observationer av månen och planeterna — alla daterade till månad, dag och ofta även tidpunkt på dagen — från vad som uttryckligen sägs vara Nebukadnessars 37:e regeringsår. Den kombination av mån- och planetobservationer som beskrivs upprepas inte på tusentals år. Moderna astronomer kan därför utan minsta tvekan fastställa Nebukadnessars 37:e regeringsår till 568/67 f Kr. Hans 18:e regeringsår, under vilket han ödelade Jerusalem måste därför ha varit 587/86 f Kr.

Det finns också en rad andra astronomiska texter med observationer från den nybabyloniska perioden som på liknande sätt ger absoluta tidpunkter från Nebukadnessars regering. Dessa är de s.k förmörkelsetexterna, som innehåller beskrivningar av hela serier av månformörkelser från denna period. Även dessa texter fastslår med absolut säkerhet att Nebukadnessars 18:e regeringsår inföll 587/86 f Kr.

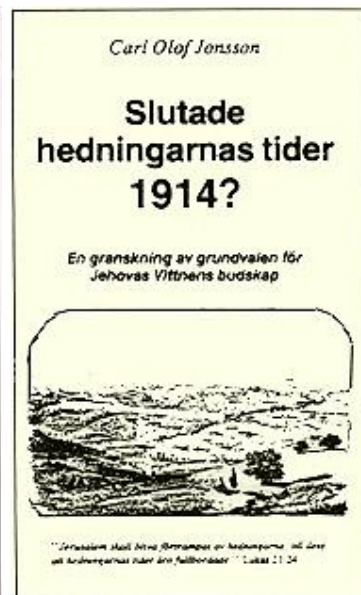
4. SYNKRONISMER TILL DEN SAMTIDA EGYPTISKA HISTORIEN

Den egyptiska kronologin under denna period har fastställts oberoende av både bibeln och de babyloniska källorna. Man vet t ex att farao Neko regerade 610-595 f Kr. Enligt bibeln (2 Kon. 23:29) dog den judiske kungen Josia just under farao Nekos regering. Men Sällskapet Vaktornets kronologi kräver att kung Josia dog år 629 f Kr (se Sällskapets uppslagsverk Insight on the Scriptures, 1988, vol. 2, sid. 118), dvs 19 år innan farao Neko kom till makten! Det finns tre andra sådana kronologiska kontaktpunkter med den egyptiska kronologin, som alla är i full överensstämmelse med de ovan beskrivna beviskedjorna. Sällskapet Vaktornets kronologi däremot uppvisar en konsekvent avvikelse på ca 20 år på alla dessa punkter.

Det är viktigt att observera att dateringen av Babylons fall till 539 f Kr, ett årtal som Vittnena måste godta för att få någon utgångspunkt över huvud taget för de kronologiska beräkningarna bakom årtalet 607 f Kr, bygger på precis samma typ av bevis som de som beskrevs på föregående sida. Bevisen för årtalet 539 f Kr är dessutom av sämre kvalitet än bevisen för årtalet 587 f Kr. När de godtar bevisen för årtalet 539 f Kr men avvisar de ovanstående beviskedjorna gör sig alltså Vittnena skyldiga till en grov inkonsekvens. För en utförlig beskrivning av de olika beviskedjorna hänvisas till böckerna nedan:

På engelska:
The Gentile Times Reconsidered
av Carl Olof Jonsson
(Commentary Press 1986).

Svensk översättning, något förkortad:
Slutade hedningarnas tider 1914?
av Carl Olof Jonsson
(CKI-Förlaget 1983)

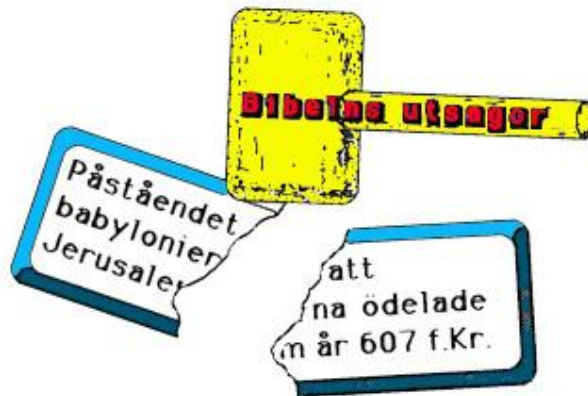
Fotnot. Vissa forskare daterar Jerusalems förstörelse till 586 f Kr i stället för 587. Detta beror inte på någon osäkerhet i de ovan beskrivna historiska källorna, vilka alla entydigt och samstämmigt slår fast att Nebukadnessars 18:e regeringsår sträckte sig från våren (1:a dagen i 1:a månaden, Nisan) år 587 f Kr till våren 586. Jerusalem förstördes enligt bibeln på 7:e dagen i 5:e månaden, ett datum som inföll i augusti 587 f Kr. Men medan Jeremia 52:29 daterar denna händelse till Nebukadnessars 18:e regeringsår, säger Jeremia 52:12 och 2 Kon 25:8 att den inträffade i hans 19:e år. Det är denna skenbara motsägelse som fått vissa forskare att datera Jerusalems förstörelse till Nebukadnessars 19:e regeringsår, 586 f Kr.

Nu finns det emellertid en enkel lösning på motsägelsen. I Babylon räknades det år under vilket en kung kom till makten som hans tillträdesår (som var identiskt med företrädares sista regeringsår). Det första regeringsåret började sedan räknas när nästa kalenderår började, den 1 Nisan.

I Juda rike räknade man däremot - precis som i Egypten - tillträdesåret som det första året. Detta räknesätt tillämpades inte bara på kungarna i Juda utan tydligen även på främmande kungar. Slaget vid Karkemis, t ex, som enligt den babyloniska krönikan inträffade på sommaren i Nebukadnessars tillträdesår (= 605 f Kr), dateras i Jeremia 46:2 till Jojakims 4:e regeringsår, vilket enligt Jeremia 25:1 var Nebukadnessars 1:a regeringsår. De olika räknesätten skapar alltså en skenbar skillnad på ett år. Enligt samma judiska metod kan också Nebukadnessars 18:e regeringsår i bibeln kallas för hans 19:e år. I båda fallen är det året 587 f Kr som avses.

Bibliska utsagor krossar påståendet om 607 f Kr!

Sällskapet Vaktornet förkastar de flesta dateringar av händelser i GT (Gamla Testamentet) som historiker har fastställt. Men eftersom GT inte innehåller några årtal alls, måste de godta åtminstone en av historikernas tidpunkter. De har valt 539 f Kr, det år perserkungen Cyrus erövrade Babylon. Sällskapet Vaktornet betraktar denna datering som absolut säkerställd och låter den utgöra grunden i sin "bibelkronologi".

Efter sin erövring av Babylon utfärdade Cyrus - i sitt första regeringsår (Esra 1:1-4) - det dekret som tillät judarna att återvända till Jerusalem. Då Cyrus första regeringsår sträckte sig från våren 538 till våren 537 f Kr, menar Sällskapet att judarnas återkomst till Juda och Jerusalem skedde år 537 f Kr.

Enligt Sällskapets tolkning säger bibeln att Juda och Jerusalem skulle ligga öde i sjuttio år. Man behöver då bara addera 70 år till 537 för att nå tillbaka till den tidpunkt då ödeläggelsen började: 607 f Kr. Då började "hedningarnas tider"!

Man kan emellertid lätt visa att flera av de texter Sällskapet hänvisar till står i strid med denna tolkning. Vi skall se närmare på fyra av dem:

Jeremia 25:11,12:

Jeremia säger visserligen att landet skall bli ödelagt - men inte i 70 år. De 70 åren gällde i första hand de kringboende folken - "dessa folk (hebr. goyim = "hedniska folk"; jfr. vers 9) - som skulle "vara Babels konung underdåniga i 70 år". Enligt vers 12 skulle dessa 70 år av underdånighet ha gått "till ända" när Babels konung "hemsöktes" och besegrades. När skedde det? När Babylon föll år 539 f Kr! Men Sällskapet påstår ju att de 70 åren slutade 537 f Kr? Ja, och detta står i direkt strid med bibeltexten! Inget Vittne har hittills lyckats lösa upp denna klara motsägelse.

Jeremia 29:10:

Som många moderna bibelöversättningar visar talar texten här om "sjuttio år för Babel". De 70 åren handlar om den period Babel skulle ha väldet över folken. Då detta valde upphörde 539 f Kr, visar också denna text att de 70 åren slutade då, inte två år senare. Och enligt historikernas dateringar kom verkligen Babylon till väldet 70 år tidigare genom att besegra Assyrien under åren 612-609 f Kr.

Men även om vi skulle bibehålla ordalydelsen "i Babel" (1917 och NW) står texten fortfarande i strid med Vaktornets tolkning. Ty enligt vers 1 riktas orden till de judar som hade deporterats till Babel många år före Jerusalems förstörelse. Det var dessa som skulle stanna i Babel tills de 70 åren hade gått till ända. De 70 åren måste alltså ha börjat flera år före Jerusalems förstörelse!

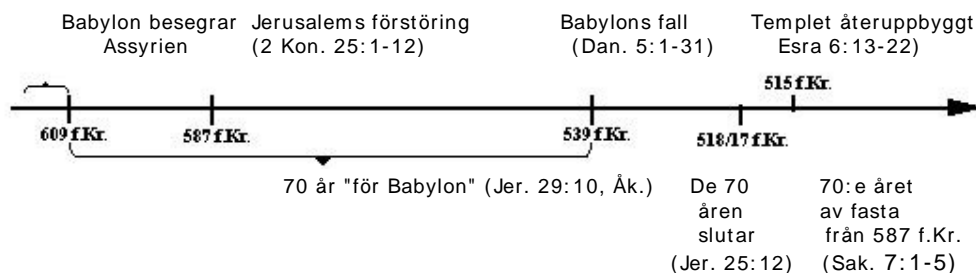
Sakarja 1:7-12:

Enligt vers 7 fick Sakarja denna syn "i 'Darejaves' andra regeringsår". Även Sällskapet Vaktornet medger att detta år motsvarade 520/19 f Kr. Vid denna tid hade Gud enligt vers 12 "varit vred" på Jerusalem och Juda städer "i sjuttio år". Men då måste ju vreden ha börjat 70 år tidigare, år 589 f Kr? Ja, ty enligt historikernas datering började det året den belägring av Jerusalem, som kulminerade i förstörelsen år 587 f Kr! Även denna text står alltså i direkt strid med Sällskapets datering av Jerusalems förstörelse, 607 f Kr.

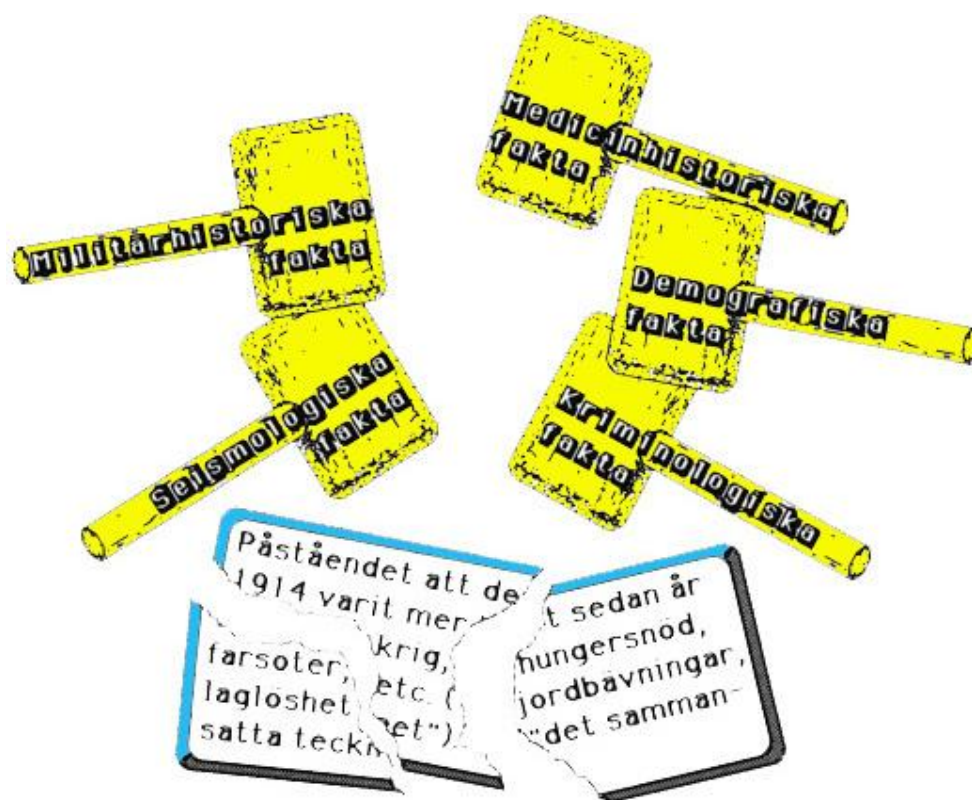
Sakarja 7:1-5:

Vers 1 ger oss på nytt en klar datering: "'Darejaves' fjärde regeringsår". Och återigen medger Sällskapet att historikerna har rätt när de daterar detta år till 518/17 f Kr. Vid denna tid hade judarna enligt vers 5 "under sjuttio år ... hållit faste- och klagodagar i femte och sjunde månaden." Varför? Intressant nog erkänner även Sällskapet (i boken **Paradiset återställs åt mänskligheten - genom Teokratien**, 1974, sid.233) att dessa fastedagar hölls till minne av Jerusalems och templets förstörelse i femte månaden och till minne av lönnmordet på Gedalja två månader senare, i sjunde månaden. Men om dessa fastor år 518/17 f Kr hade hållits "under sjuttio år", som Sakarja 7:5 säger, då måste de ju ha börjat år 587 f Kr? Javisst, detta är helt klart! Och därmed ger oss denna text en direkt bekräftelse på att profanhistoriens datering av Jerusalems förstörelse till 587 f Kr är korrekt! Det erkänner förstås inte Sällskapet. De påstår i stället, i direkt strid med bibeltexten, att fastorna hade pågått "under Juda lands sjuttioåriga ödeliggande och även under alla dessa år sedan en kvarleva av dem återvänt till sitt hemland". (Samma bok, sid. 235, vår understrykning.) På så sätt sträcker man ut den gångna fasteperioden till 90 år—i direkt strid med bibeltextens "sjuttio år"!

Det bör påpekas att de 70 år som de båda texterna i Sakarja talar om är en annan period än de 70 åren "för Babel", vilka upphörde 539 f.Kr.

Mängder av fakta krossar myten om "det sammansatta tecknet"!

Eftersom ämnet kronologi är svårt även för de flesta Vittnen, brukar de i första hand betona tidstecknen, det s k "sammansatta tecknet" på ändens tid, när de argumenterar för sitt budskap. Och för de flesta av oss kan det nog låta mycket övertygande när Vittnena beskriver situationen i världen som värre än den någonsin varit. Vår bild av tillståndet i världen formas till stor del av massmediernas svarta rubriker och skrämmande bilder. Nyhetsmedierna, som vanligen uppehåller sig vid allt det negativa som sker, ger oss dagligen en koncentrerad dos av allt möjligt elände från världens alla hörn. Det är lätt att tro att allt är värre än förr. Men vänder vi oss till mer tillförlitliga källor än kvällstidningarna och undersöker fakta, får vi en helt annan bild av vår tid än den Vittnena presenterar.

Sällskapet Vaktornet påstår att vi sedan 1914 har fått uppleva en exempellös ökning av krig, svält, farsoter, laglöshet, jordbävningar, osv. **Men erkända experter på alla dessa områden säger något helt annat!**

Om vi vänder oss till seismologer, medicinhistoriker, demografer, livsmedelsexperter, kriminologer och militärhistoriker, så kan de presentera fakta som visar

ATT

JORDBÄVNINGARNA INTE ALLS BLIVIT FLER ELLER STÖRRE SEDAN 1914, ELLER ENS KRÄVT FLER DÖDSOFFER ÄN UNDER MÅNGA TIDIGARE TIDSPERIODER AV SAMMA LÅNGD.

ATT

FARSOTERNA MINSKAT I VÅRT ÅRHUNDRADE, OCH ATT INTE ENS AIDS ÄNDRAT PÅ DEN SAKEN.

ATT

HUNGERSNÖDEN I VÄRLDEN INTE ALLS HAR ÖKAT UTAN TVÄRTOM HAR MINSKAT I VÅRT ÅRHUNDRADE JÄMFÖRT MED TIDIGARE.

ATT

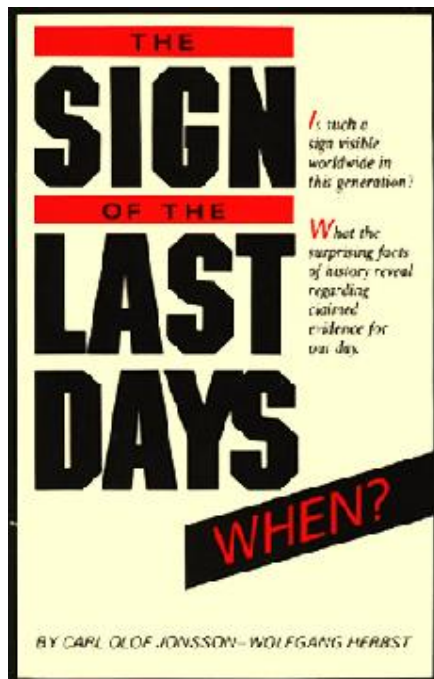

LAGLÖSHETEN INTE ALLS ÖKAT EXEMPELLÖST UNDER VÅRT ÅRHUNDRADE!

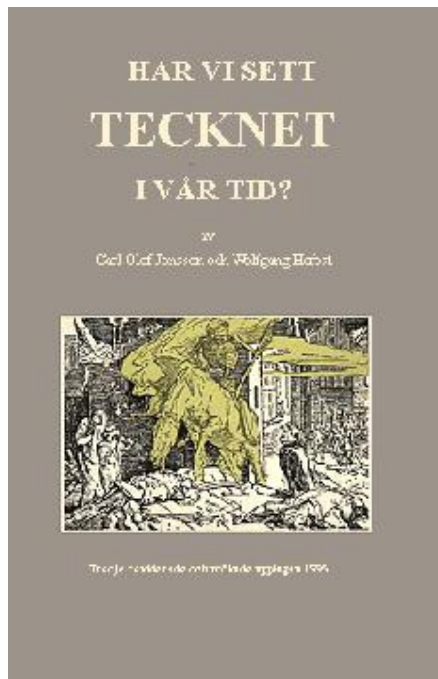
ATT

TIDIGARE ÅRHUNDRADEN OCKSÅ UPPLEVT VÄRLDSKRIG OCH KRIG SOM VARIT STÖRRE ÄN FÖRSTA VÄRLDSKRIGET, JA TILL OCH MED STÖRRE ÄN ANDRA VÄRLDSKRIGET OM MAN SER TILL ANDELEN DÖDADE AV JORDENS TOTALA BEFOLKNINGI

Du kanske själv tycker att detta låter otroligt, men var lugn: Det kan visas med hjälp av klara och entydiga fakta. På de följande bladen ger vi några få exempel på sådana fakta, men i boken **The Sign of the Last Days - When?** (Commentary Press 1987) och (på svenska) i den 93-sidiga boken **Har vi sett tecknet i vår tid?** (CKI-Förlaget 1995;) kan du finna en långt utförligare dokumentation.

The Sign of the last Days - When?
av C.O Jonsson och Wolfgang Herbst

Har vi sett tecknet i vår tid?
av C.O Jonsson och Wolfgang Herbst

Har jordbävningarna ökat i antal eller storlek sedan 1914?

Frågan om den seismiska aktiviteten ökat sedan 1914 besvaras enklast genom att man vänder sig till experterna på området. Fram till år 1939 hade seismologerna inte funnit någon sådan ökning, vilket framgår av följande citat:

"Det finns inget tecken på att den seismiska aktiviteten ökat eller minskat märkbart under historisk tid "

Seismologerna J. Milne och A.W. Lee i *Earthquakes and Other Earth Movements*, 7:e upplagan (London 1939), sidan 165.

Men den stora ökningen kanske kom senare? Nej, i varje fall hade man inte märkt av någon sådan ökning år 1969:

"Vissa religiösa grupper har valt denna ganska olämpliga tidpunkt till att påstå att antalet jordbävningar ökar. De har delvis vilselettts av att ett ökat antal små jordbävningar katalogiseras och registreras av nyare och känsligare stationer världen över. Det är värt att lägga märke till att antalet stora jordbävningar från

år 1896 till år 1906 (omkring 25) var större än under någon tioårsperiod sedan dess."

Professor **Charles Richter** (en av 1900-talets främsta seismologer, upphovsman till Richterskalan) i *Natural History*, december 1969, sidan 44.

Kanske den stora ökningen då i stället inträffade efter 1969? Svaret är NEJ. I varje fall hade ingen ökning förmärkts fram till början av 1980-talet. Författarna till boken **The Sign of the Last Days -When?** skrev nämligen till ett antal ledande seismologer världen över och frågade bl a om de ansåg att någon ökning av jordbävningsaktiviteten skett i vårt århundrade jämfört med tidigare. Ingen av de tillfrågade ansåg detta, och de kände inte heller till någon kollega som hade denna åsikt. Utdrag ur några av svaren:

"Det är min bestämda uppfattning att den seismiska aktiviteten har varit oförändrad i tusentals år."

Seismologen professor Keiiti Aki (Department of Geological Sciences, University of Southern California, LA) i brev daterat 5 september 1985.

"Det finns inte några som helst antydningar om någon ökning i aktiviteten med tiden."

Professor Markus Båth (en av världens ledande seismologer) i brev daterat 17 juni 1983. De studier som gjorts visar i själva verket att det har skett en *minskning*, inte en ökning, av jordbävningsaktiviteten under 1900-talet:

"Det finns tecken på att den seismiska aktiviteten—uttryckt i form av jordbävningar med magnituder på 7 eller mer—har minskat stadigt världen över under tiden från början av 1900-talet och fram till nu."

Professor Seweryn J. Duda (Institut für Geophysik, Universität Hamburg) i brev daterat 7 juli 1986.

Men antalet människor har ju ökat på jorden. Även om jordbävningarna inte har blivit flera, så kanske antalet jordbävningsoffer har ökat? Nej, inte heller detta är fallet, vilket framgår av följande tabeller, som ger en jämförelse mellan perioden 1915-1983 och motsvarande period under 1700-talet, åren 1715-1783:

Perioden 1715 - 1794			Perioden 1915 - 1994		
Å R	REGION	ANT DÖDA	Å R	REGION	ANT DÖDA
1715	Algeriet	20.000	1915	Italien	29.970
1717	Algeriet	20.000	1920	Kina	180.000
1718	Kina	43.000	1923	Japan	143.000
1719	Mindre Asien	1.000	1927	Kina	200.000
1721	Iran (Tabriz)	100.000	1932	Kina	70.000
1724	Peru (tsunami)	18.000	1933	USA	115
1725	Peru	1.500	1935	Indien (nu Pakistan)	60.000
1725	Kina	556	1939	Chile	30.000
1726	Italien (Palermo)	6.000	1939	Turkiet	23.000
1727	Iran	77.000	1946	Turkiet	1.300
1730	Italien (Norcia)	200	1946	Japan	2.000
1730	Kina (Chihli)	100.000	1948	Japan	5.131
1730	Japan (Hokkaido)	137.000	1949	Ecuador	6.000
1731	Kina (Peking)	100.000	1950	Indien	1.500

1732	Italien	1.940	1953	Turkiet	1.200
1736	Kina	260	1953	Grekland	424
1737	Indien	300.000	1954	Algeriet	1.657
1739	Kina	50.000	1956	Afganistan	2.000
1746	Peru (Callao)	4.800	1957	Iran (norra)	2.500
1749	Spanien (Valencia)	5.000	1957	Iran (västra)	2.000
1750	Grekland	2.000	1960	Chile	5.700
1751	Japan	2.000	1960	Marocko	12.000
1751	Kina	900	1962	Iran	10.000
1752	Syrien (kustomr.)	20.000	1963	Jugoslavien	1.100
1754	Egypten	40.000	1964	Alaska	131
1755	Kina	270	1966	Turkiet	2.529
1755	Iran (Kashan)	1.200	1968	Iran	11.588
1755	Portugal (Lissabon)	60.000	1970	Turkiet	1.086
1755	Marocco	12.000	1970	Peru	66.794
1757	Italien	10.000	1971	USA	65
1759	Syrien	30.000	1972	Iran	5.057
1763	Kina	1.000	1972	Nicaragua	6.000
1765	Kina	1.189	1973	Mexico (västra)	52
1766	Japan	1.335	1973	Mexico (centrala)	700
1771	Japan (tsunami)	11.700	1974	Pakistan	5.200
1773	Guatemala	20.000	1975	Kina	200
1774	Newfoundland	300	1975	Turkiet	2.312
			1976	Guatemala	23.000
			1976	Italien	900
			1976	Bali	600
			1976	Kina	242.000*
			1976	Filippinerna	3.373
			1976	Turkiet	3.790
1777-1794	Tillägg	197.915	1977-1994	Tillägg	154.218
	Totalt 1715-1783:	1.398.065		Totalt 1915-1994:	1.320.192
	Årligt genomsnitt:	17.476		Årligt genomsnitt:	16.502

Tabellen 1915-1976 är hämtad ur Vaknal den 8 juli 1977. Dödssiffran för jordbävningen i Kina 1976 har justerats till 242.000 (*), eftersom den siffra som anges i *Vakna!*, 655.235, har visat sig vara felaktig. Tabellen har sedan kompletterats med perioden 1977-1994, då jordbävningarna enligt Ganse & Nelsons katalog (se nedan) totalt krävde 154.218 (**) människoliv.

Källorna till tabellen 1715-1783 omfattar Ganse & Nelson, Catalog of Significant Earthquakes 2000 B.C.-1979 (World Data Center A, 1981, med kompletteringar för de följande åren); J. Milne, Report of the Eightieth Meeting of the British Association for the Advancement of Science (Portsmouth 1911); C. Davison, Great Earthquakea (London 1936); R. Giffen, Journal of the Statistical Society, Vol. XLI (London 1878); m.fl. (Se The Sign of the Last Days—When?)

Har farsoterna ökat sedan 1914?

Det är viktigt att lägga märke till att det grekiska ord som används i grundtexten till Lukas 21 :11 för "farsot", *loimós*, betyder en smittsam och dödlig sjukdom. Detta erkänner även Sällskapet Vaktornet i sitt bibliska uppslagsverk *Insight on the Scriptures* (vol. 2, 1988, sid. 17). Därför är det helt irrelevant om t ex dödligheten i cancer eller hjärtsjukdomar ökat under vårt århundrade. Dessa må vara dödliga, men de är inga smittsamma sjukdomar. I själva verket är det naturligt att dödligheten i bl a cancer ökar när dödligheten på grund av farsoter minskar. Naturligtvis är det i det här sammanhanget inte heller relevant om sjukdomar med låg eller ingen dödlighet skulle ha ökat. Frågan om de verkliga farsoterna har ökat sedan 1914 besvaras enklast genom att man vänder sig till experterna på området. Historiker, och speciellt de medicinhistoriska experterna, ger ett helt entydigt svar: Farsoterna har inte ökat, de har tvärtom minskat! Att det bokstavligen var värre förr, framgår t ex av följande citat:

"Skapandet ... av en 'gemensam marknad' för mikrober genomgick en särskilt intensiv, snabb, dramatisk, man kan rentav säga apokalyptisk fas under perioden 1300-1600. De offer av människoliv som följde på den globala spridningen av sjukdomsalstrande partiklar under dessa tre århundraden har inte haft någon motsvarighet före eller efter den tiden."

Historikern Emmanuel Le Roy Ladurie i **The Mind and Method of the Historian** (Brighton, England 1981), sidan 30.

"På de flesta håll har epidemiska sjukdomar blivit betydelselösa och många av de infektioner som tidigare var vanliga och allvarliga har blivit sällsynta. Nettoökningen av människors hälsa och livskvalitet går knappast att överdriva; ja, i dag krävs det god inlevelseförmåga för att föreställa sig vad infektionssjukdomar betydde förr, t o m för våra far- och morföräldrar."

Den kände amerikanske historikern William H. McNeill i **Farsoterna i historien** (Malmö 1985), sidan 239.

"På många sätt kan man uppfatta mitten av 1900-talet som avslutningen på en av de viktigaste sociala revolutionerna i historien, då infektionssjukdomarna praktiskt taget eliminerats som en betydande faktor i samhällslivet. "

Sir MacFarlane Burnet i **Natural History of Infectious Disease** (Cambridge 1962), sidan 3.

Dessa fakta kan man faktiskt finna också i mera 'populära' framställningar:

"Den märkligaste bedriften under 1900-talet är kanske utrotandet av de stora pandemier som en gång svepte över hela nationer - och kontinenter - och dödade miljontals människor eller lemlästade dem och gjorde dem till ärrade krymplingar. "

James Cornell i **The Great International Disaster Book** (New York 1979), sidan 182.

Eftersom det har varit ont om större farsoter sedan 1914, brukar Jehovas Vittnen hänvisa till **spanska sjukan**. Sällskapet Vaktornet påstår (t ex i boken **Du kan få leva för evigt i paradiset på jorden**, utgiven 1982, sid. 151) att fler människor dog i spanska sjukan än i någon epidemi i hela mänsklighetens historia. Som "bevis" för detta citeras överdrivna och fullständigt felaktiga påståenden om farsoten som ibland dyker upp i massmedia. **Vakna!** för den 22 juni 1993 citerade t ex på sid. 29 en skribent i **New York Times Magazine**, som inte bara påstod att spanska sjukan var mer förödande än digerdöden på 1300-talet, utan också att den drabbade "två miljarder människor" vintern 1918-1919 trots att världens befolkning då uppgick till bara 1,8 miljarder! Att digerdöden saknar motstycke har ofta betonats av olika forskare:

"Den värsta epidemin i mänsklighetens hela historia drabbade oss på 1300-talet.... Digerdöden spred sig ohämmat. Man har beräknat att den krävde cirka 25 miljoner offer i Europa innan den äntligen dog bort, och mycket mera än så i Afrika och Asien. Det är fullt tänkbart att den tog död på en tredjedel av samtliga människor på vår planet ... Veterligen har mänskligheten aldrig vare sig förr eller

senare drabbats av något som dräpt en så stor procent av jordens befolkning." Om spanska sjukan: "Denna influensaepidemi tog dock bara livet av mindre än två procent av vår världsbefolkning, så digerdöden står fortfarande i en klass för sig."

Isaac Asimov i **Katastrof! 15 vägar till vår undergång** (Stockholm 1982), sid. 233, 234. Det totala antalet dödsoffer som digerdöden krävde i mitten av 1300-talet anges vanligen till 75 miljoner. Men det kan ha varit dubbelt så många om den tog en tredjedel av mänskligheten. Beräkningen att en tredjedel av mänskligheten skulle ha dött i digerdöden gjordes redan av en samtida, krönikören Froissart på 1300-talet. Enligt historikern George Deaux (i **The Black Death 1347**, London 1969, sid 111,144) råder det "en utbredd enighet om Froissarts uppskattning". Och digerdöden är inte den enda stora farsot i det flydda som ställer spanska sjukan i skuggan. Sällskapet Vaktornet tiger för det mesta helt om de stora och förödande farsoter som tidigare, århundrade efter århundrade, svepte fram över länder och kontinenter och dödade hundratals miljoner människor, t ex böldpesten, smittkopporna och koleran. På femhundralet kom den "justinianska pesten" till Europa. Den svepte fram genom hela romarriket och beräknas ha krävt 100 miljoner människoliv. Smittkopporna dödade stora delar av den amerikanska urbefolkningen på 1500-talet, och på 1700-talet dog 60 miljoner i kopporna enbart i Europa.

"Koleran blev 1800-talets stora farsot. Under detta sekel gick inte mindre än fem stora pandemier (dvs. världsomfattande epidemier), och det sammanlagda antalet offer uppskattades till 100 miljoner människor."

Mats Bergmark i **Från pest till polio** (Stockholm 1983), sidan 191. Hur förhåller det sig då med AIDS? Sedan de första fallen rapporterades i slutet av 1970-talet och fram till 1993 hade ca.14 miljoner smittats, av vilka 2,5 miljoner hade utvecklat AIDS. Det beräknas att antalet smittade kommer att öka till 40 miljoner år 2000. Varje år dör f.n 100.000 människor i AIDS, en siffra som beräknas komma att fyrdubblas till år 2000. AIDS är alltså en fruktansvärd sjukdom. Ändå ges den ofta överdrivna proportioner i massmedia. Även en del forskare gör ibland uttalanden om AIDS som vittnar om ett bristande historiskt perspektiv. **Vakna!** för den 8 oktober 1988 citerade t ex på sid. 3 en mikrobiolog, som påstod att AIDS formodligen är "den största farsot som någonsin drabbat världen"! Sådana överdrifter kring AIDS är inte ovanliga. Den amerikanske historikern William McNeill, känd för sitt banbrytande arbete om farsoternas historia (**Farsoterna i historien**, Gidlunds, Malmö, 1984), fick i ett samtal med Chicagos byråchef G. Breu frågan om AIDS kan jämföras med historiens stora farsoter. Han svarade bland annat:

"Under epidemierna i antiken och fram till modern tid var det inte ovanligt att upp till en fjärdedel av lokalbefolkningen dog under ett dåligt år. Ingenting som kommer i närheten av deffa har än så länge hänt med AIDS.... Våra förfäder levde i en värld där de aldrig visste från dag till dag om en dödlig sjukdom skulle drabba dem nästa dag, och inte sällan inträffade detta. Från år 1300 till 1750, då antalet epidemier nådde en kulmen, upplevde praktiskt taget alla under sin livstid någon epidem, i vilken en fjärdedel, en tredjedel eller till och med hälften av befolkningen dog inom loppet av tre eller fyra veckor efter utbrottet.... Den historiska motsvarigheten till AIDS är, tror jag, syfilis, som dök upp utanför Neapel år 1494 och spred sig över hela den civiliserade världen inom 20 år. Till en början hade syfilis symtom med en explosiv utveckling - folk tenderade att dö i sjukdomen ganska snabbt. Under de nästföljande - 200 åren blev organismen bättre anpassad till den, så att människor inte dog omedelbart. Det kunde då ta 15-20 år att dö i syfilis."

Har hungersnöden ökat sedan 1914?

Låt oss vända oss till experter på området för att få den frågan besvarad:

"Av de bildrika bevisen på svält som vi nyligen sett på television, i tidningar och tidskrifter kan vi vara benägna att dra slutsatsen att världen är mer utsatt för svält nu än den var förr. Men bevisen pekar klart och tydligt på motsatsen.... Det har inträffat en ganska betydande minskning av svältens omfattning under de gångna hundra åren."

Livsmedelsexperten professor D. Gale Johnson i **World Food Problems and Prospects** (Washington 1975), sidan 17.

Uppfattningen att svälten skulle vara värre nu än tidigare har sin grund både i massmedias ibland överdrivna rapportering och i vår historielöshet:

"En värld som betraktar hunger som något orätt . . . tycks ha lite svårt att förstå att hunger och armod var ett permanent tillstånd som tidigare generationer befann sig i.... Det är svårt för människor som lever under moderna förhållanden att ens tillnärmelsevis förstå hur livet tedde sig ... under dessa tidsåldrar då nöden var universell."

E. Parmelee Prentice i **Hunger and History. The Influence of Hunger on Human History** (Caldwell, Idaho 1951), sid. 10, 137.

De hungerkatastrofer som förr med korta intervaller drabbade olika länder blev sällan kända och uppmärksammade på andra platser. När liknande katastrofer inträffar i dag i vissa länder i Afrika kommer de via dagstidningar och TV direkt in i våra vardagsrum, vilket kan få oss att tro att nöden är värre i dag än förr. Men sanningen är den motsatta:

"Svält har varit ett vanligt fenomen under århundradenas lopp och man har varit benägen att betrakta den som en mer eller mindre normal olycka.... Men allting tyder på att förekomsten av hungerkatastrofer var betydligt större än den är i dag i nästan alla delar av världen."

Bruce F. Johnston i artikeln "Famine" i **Collier's Encyclopedia**, Vol. 9, red. av D. Halsey (New York 1979), sid. 552,553.

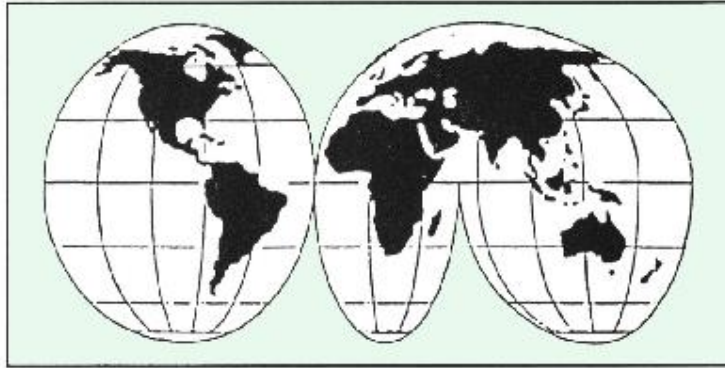
Låter detta otroligt? Hur går det ihop med den s k överbefolkningen, undrar du kanske. Låt oss svara med en motfråga: Har du funderat över orsakerna till att världens befolkning ökat så starkt under vårt århundrade? En av de viktigaste är just den att svälten minskat!

"Dödligheten i svält har minskat under de senaste hundra åren till och med i absoluta tal, och än mer i relation till befolkningen."

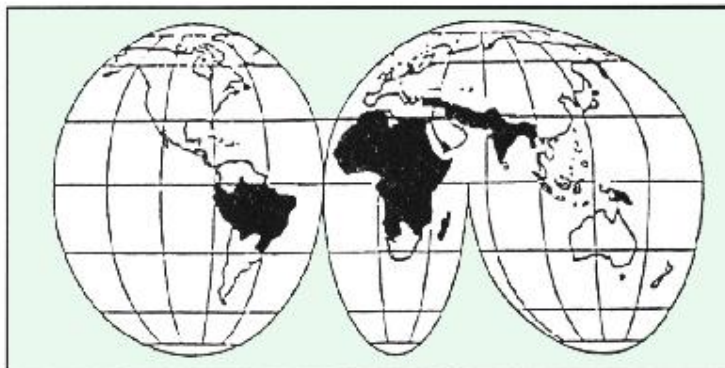
Julian L. Simon och Herman Kahn i **The Resourceful Earth** (London 1984), sid. 16.

Man hör ibland påståendet att befolkningsökningens orsak är den s k exponentiella tillväxten (dvs. att befolkningen fördubblas med jämna tidsintervaller). Men i själva verket har jordens befolkning inte tillväxt exponentiellt genom århundradena. Varför inte? Jo just därför att faktorer som livsmedelsbrist och svält har hållit nere tillväxten! En annan viktig faktor är farsoterna. Under 1800- och i synnerhet under 1900-talet har dessa faktorer reducerats p g a framsteg inom medicin, jordbruk och kommunikation. Följden har blivit den kraftiga befolkningstillväxten i vår tid.

Minskningen av svält och undernäring under vårt århundrade illustreras ganska väl av följande siffror:

År 1900 hade varje land på jorden en spädbarnsdödlighet på mer än 50 per 1.000 levande födda barn.

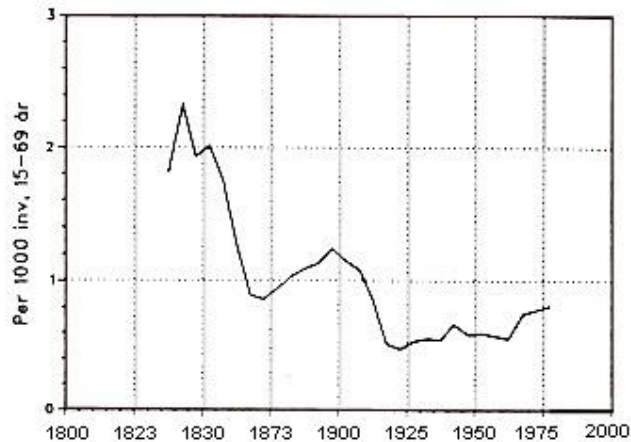

Fram till 1994 hade 124 länder lyckats sänka spädbarnsdödligheten till under 50 per 1.000 levande födda barn.

Ledande auktoriteter, inbegripet Världshälsoorganisationen (WHO), UNICEF och Overseas Development Council, betraktar spädbarnsdödligheten som den bästa måttstocken på allmänt socialt och ekonomiskt välstånd. När spädbarnsdödligheten sjunkit till under 5 procent (dvs. av 1000 levande födda barn dör färre än 50 före ett års ålder), anger detta att landet "tillfredsställer de grundläggande mänskliga behoven, inklusive mat, husrum, kläder, rent vatten och hygien." År 1900 hade varje nation på jorden en spädbarnsdödlighet på över 5 procent (=50 per 1000 levande födda). Fram till år 1992 hade 110 nationer (av totalt 188) minskat spädbarnsdödligheten till mindre än 5 procent (50 per 1000), vilket innebär att dessa länder hade avskaffat svält och undernäring som ett grundläggande samhällsproblem inom sina gränser. Långt över hälften av dessa länder hade uppnått detta sedan 1960!—Källor: **1992 World Population Data Sheet** (utges av Population Reference Bureau, Inc., Washington D.C.); **The State of Food and Agriculture** (utges årligen av FN:s Livsmedels- och Jordbruksorganisation, FAO); Roy L. Prosterman, **The Decline in Hunger-Related Deaths** (= nr 1 i serien **The Hunger Project Papers**, San Francisco 1984), sid. 1, 4.

Har laglösheten ökat exempellöst sedan 1914?

Att brottsligheten, och i synnerhet *egendomsbrotten* (stölder, inbrott, osv), har ökat kraftigt i många länder under ett antal decennier råder det ingen tvekan om. En förklaring är att i dagens industrialiserade välfärdssamhällen finns det mycket mer att stjäla än förr, däribland mängder av artiklar som aldrig har funnits tidigare, t ex cyklar, bilar, stereoanläggningar och datorer. Men hur är det med de grövre formerna av brottsligheten, *brotten mot person* eller våldsbrottsligheten i samhället? När man läser kvällstidningarna kan man lätt få intrycket att det förekommer mer misshandel, mord och dråp i dag än någonsin förr. Men är det rapporteringen som har ökat eller är det själva brottsligheten? Och hur omfattande var våldsbrottsligheten förr? Om det verkligen har skett en ökning, är då ökningen större än någonsin tidigare i historien? Låt oss helt enkelt gå till den tillgängliga statistiken. Betrakta till att börja med siffrorna för misshandel:

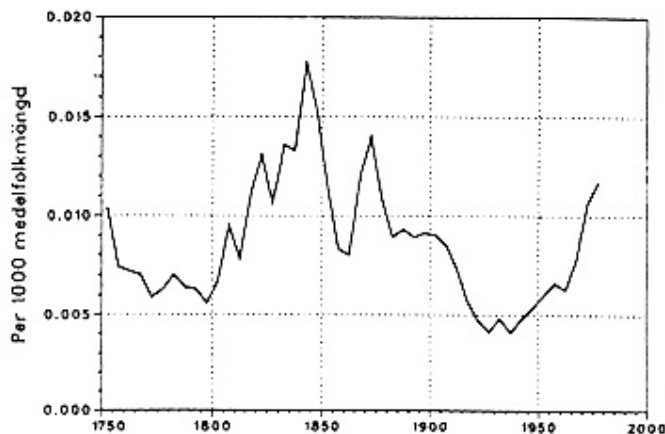
Misshandel i Sverige 1836-1980. Antal lagföringar (5 års medeltal) per 1000 invånare 15-69 år. Ur Hanns von Hofer, **Brott och straff i Sverige** (Stockholm 1984).

Av den statistik som utarbetats av dr Hanns von Hofer för perioden 1836-1980 (publicerad av Statistiska Centralbyrån 1984, promemoria 1983:12) framgår det att misshandel under hela perioden före 1914 var betydligt vanligare än under hela perioden efter 1914. Och i själva verket var misshandel t o m ännu vanligare förrän vad som framgår av statistiken:

"Om brotten mot person kan sägas att statistiktalen inte ger en rätt bild av den verkliga förändringen. Misshandelsbrotten var 1915 inte lika många som 1936, såsom statistiken ger vid handen, utan dubbelt flera eller ännu mera. I städerna grasserade ligor med överfall och våldsdåd, på landsbygden klådde byalagens pojkar varandra, regementena slogs sinsemellan och krigade gemensamt mot flottan, civila slogs med militärer, skolor med varandra, danstillställningar och folkfester slutade vanligen med bråk. Domstolsbehandling av ett slagsmål hörde till undantagen. medan den numera tenderar att bli regel."

Torsten Eriksson i **Brott och samhälle** (Stockholm 1939).

I själva verket är alltså minskningen av misshandelsbrotten ännu större än vad figuren ovan indikerar. Men hur är det med mord och dråp? Här visar statistiken följande:

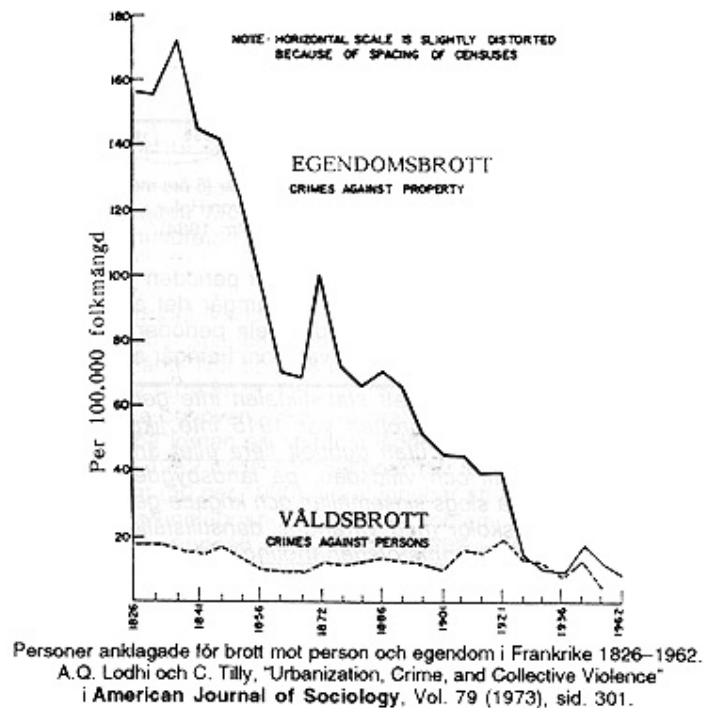

Mord och dråp i Sverige 1750-1980. Enligt dödsorsaksstatistiken (5 års medeltal) per 1000 av medelfolkmängden. Ur Hanns von Hofer, **Brott och straff i Sverige** (Stockholm 1984)

Här ser vi alltså en ökning sedan 1940-talet, men inte någon exempellös ökning. Vi har inte alls nått den höga nivå som vi hade under stora delar av 1800-talet! Om detta skulle utgöra något slags "tecken" är det verkligen inte ett särskilt tydligt tecken, och det hade funnits större anledning att tala om dess förmenta "uppfyllelse" under t ex 1830-talet!

Men hur är det med andra delar av världen?? För en utförlig redovisning av tillgängliga fakta hänvisas till **The Sign of the Last Days-When?** Här skall vi nöja oss med att presentera siffror från ett land för vilket data finns tillgängliga för en lång period, nämligen Frankrike:

Hur förhåller det sig med krigen sedan 1914?

Detta är en stor fråga som kräver ett större utrymme än vad vi här kan ge den. Men vi skall i alla fall behandla en fråga som är central för Vittnena. Sällskapet Vaktornet påstår om det första världskriget 1914-1918 att det "aldrig tidigare i historien [hade] förekommit ett sådant fruktansvärt krig. Det var ett totalt krig. Första världskriget var mycket större än alla de större krig som utkämpats under 2.400 år före år 1914." (Boken **Du kan få leva för evigt i paradiset på jorden**, sidan 150.) Historiens vittnesbörd visar dock något helt annat. Åtskilliga krig före 1914 var minst lika förödande som första världskriget. Flera exempel på detta finns i följande tabell:

NÅGRA EXEMPEL PÅ FÖRÖDANDE KRIG FÖRE 1914

1. Inbördeskriget i Kina 755-763:

"Inte förrän 763 krossades An Lushans uppror, som då hade varat i åtta års tid och kostat oräkneliga människor livet; enligt de—visserligen osäkra—siffror som finns sjönk Kinas befolkning från ungefär femtio miljoner till bara 15 miljoner under dessa år."—Alf Henrikson & Hwang Tsu-Yü, **Kinesisk historia** (Sthlm 1982), sidan 97.

Detta skulle innebära en förlust av ca. 35 miljoner människoliv- bortåt tre gånger fler än som dog i första världskriget!

2. Inbördeskriget i Kina 873-884:

Upprorsledaren Huang Chao lyckades tillvalla sig tronen efter elva års blodiga strider: "Han hade då en halv miljon under sitt befäl men hade i gengäld lyckats decimera Kinas befolkning med åtta miljoner, ty under sin väg till makten hade han haft för vana att låta avisa praktiskt taget alla han mötte."—Alf Henrikson & Huang Tsu-Tü, **Kinesisk historia** (Stockholm 1982), sidan 99.

3. Djingis khans erövring av Asien 1211-1227:

Enbart fälttåget mot Nordkina 1211 -1218 "säges ha kostat Kina 18 mill. människor." — **Nordisk Familjebok**, vol. 5 (1951), sidan 795.

Fälttåget västerut var lika skoningslöst: "Befolkningen i städer och lantdistrikt massakrerades. Arabiska och persiska historieskrivare anger dödstal som överstiger vår fattningsformåga." Siffrorna vittnar om en massutrotning utan motstycke varken förr eller senare.—**Bra böckers världshistoria**, vol. 5 (Höganäs 1984), sidan 65.

"Detta förintande av människoliv trotsar den moderna människans fantasi—även om vi har andra världskriget som en färsk påminnelse."—Harold Lamb, **Djingis Khan** (Stockholm 1965), sidan 7.

4. Mongolinvasionerna i Nordkina 1311-1340:

Mongolinvasionerna av Nordkina 1211-1218 och 1311-1340 innebar omfattande massakrer på befolkningen, och **The Guinness Book of Records 1987** sätter på sidan 199 dödssiffran för vardera invasionen till 35 miljoner! Siffrorna är visserligen långtifrån säkra, men ledande experter på mongolkrigen är överens om att de innebar en "katastrof i en skala som saknar motstycke", att "de hade en omfattning och räckvidd som aldrig har överträffats". (D. Morgan, **The Mongols**, Oxford 1986, sid. 74; J. J. Saunders, **The History of the Mongol Conquests**, London 1971, sid. 175)

5. Timurlenks erövringar i Asien 1370-1405:

I likhet med Djingis Khan slaktade Timurlenk skoningslöst hela befolkningarna — män, kvinnor och barn — i de städer och områden som motstod honom. Hans erövringar, som sträckte sig över hela Asien utom Kina, måste ha krävt åtskilliga miljoner liv, men några totalsiffror finns inte. Enbart under invasionen i Indien år 1398 beräknas en miljon människor ha dödats på några veckor.—Herbert Meizig, **Världens herre**. Timurlenk, Stockholm 1941.

6. Trettioåriga kriget 1618-1648:

Trettioåriga kriget var en internationell konflikt med omkring 10 nationer inblandade. Kriget beräknas ha kostat 2-3 miljoner soldater livet. Men civlbefolkningen drabbades mycket hårdare. Enbart i Tyskland dog 30-40% — 7-8 miljoner — av landets befolkning!—Göran Rystad, **Då ärat ditt namn ...**, Sv. Radios Förlag 1966, sidan 63.

"Inte ens andra världskriget var ur ren avfolkningssynpunkt lika ödeläggande för Tyskland som trettioåriga kriget. Människor kan mycket väl dö som flugor utan att hugnas med vetenskaplig förstörelse." — R. R. Palmer och J. Colton, **Nya tidens världshistoria**, del 1 (Stockholm 1969), sidan 119.

7. Manchu-kinesiska kriget 1644-1659:

Manchuernas invasion av Kina 1644 beräknas ha "kostat det vidsträckta landet sjuttion procent av dess befolkning. Detta innebar en förlust på 25 miljoner människor."—E. L. Jones, **The European Miracle** (London, New York, 1981), sidan 36.

8. Napoleon kriget 1792-1815:

Den sammanlagda dödssiffran för Napoleonkrigen har beräknats till *mellan 5 och 6 miljoner*. (Se t ex Gaston Bodart, **Losses of Life in Modern Wars**, London, New York, 1916, sid. 181,182.)

S. Dumas och K. O. Vedel-Petersen anger antalet döda enbart under perioden 1801-1815 till *5,9 miljoner*, till vilka får läggas dödssiffran under perioden 1792-1800, ca. *två miljoner*. Totalsiffran för Napoleonkrigen skulle då bli omkring åtta miljoner. — **Losses of Life Caused by Wars** (Oxford 1923), sid. 27-33. (Jfr **Vakna!**, 22 april 1961, sidan 7.)

9. Taipingupproret i Kina 1850-1864:

Taipingupproret uppges vanligen ha kostat Kina *20-30 miljoner människorliv*. Men som *The New Encyclopedia Britannica* påpekar är denna siffra "säkert långt under det verkliga antalet". (**Macropedia**, vol. 4, 15:e uppl. 1980, sidan 361) Gunnar Häggelöf säger att kriget "*kostade över 40 miljoner människorliv*".—Gunnar Häggelöf, **Kina som jag såg det** (Stockholm 1978), sidan 62. (Jfr. **Vakna!**, 8 aug. 1982, sidan 7.)

10. Lopezkriget 1865-1870:

I Lopezkriget kämpade Paraguay mot Argentina, Uruguay och Brasilien. Kriget, som totalt krävde över två miljoner människorliv, reducerade befolkningen i Paraguay från 1.400.000 till omkring 221.000", dvs med 84%! De övriga tre länderna "uppskattas ha förlorat 1.000.000 man".—R. E. Dupuy & T. N. Dupuy, **The Encyclopedia of Military History** (New York 1970), sidan 911.

Första världskriget 1914-1918 var inte det första kriget i världsomfattande skala.

Beteckningen "första" världskriget kom senare att användas för att skilja det från det andra världskriget under 1900-talet, kriget 1939-1945. Men båda dessa krig föregicks av åtskilliga krig, som i historieböckerna betecknas som "världskrig". Flera av dem var i högre grad ett "världskrig" än första världskriget. Som den berömde brittiske fältmarskalken och historikern Montgomery förklarar var kriget 1914-1918 "i allt väsentligt ett europeiskt krig.

Det kom senare att kallas världskrig, därför att trupper från många delar av det brittiska imperiet deltog i striderna i Europa och för att USA år 1917 inträdde i kriget på ententens sida. Men då sjömakten spelade en relativt liten roll, var kriget inte i så hög grad ett världskrig som vissa andra tidigare krig, till exempel sjuårskriget". Montgomery säger därför att kriget 1914-1918 "knappast kan kallas en världskonflikt."

—Montgomery, **Krigskonstens historia** (Lund 1969), sid. 469, 497.

Enligt de bästa beräkningarna kostade första världskriget 1914-1918 mellan 10 och 13 miljoner människoliv, varav 8,5 miljoner var soldater och resten civila. (C. R. M. F. Cruttwell, **A History of the Great War 1914-1918**, Glasgow 1982, sid. 630-632) I fråga om antalet döda överträffades kriget 1914-18 av en rad föregående krig. Hälften av de krig som nämns i tabellen ovan (nr 1, 3, 4, 7 och 9) krävde 2-3 gånger så många liv som första världskriget. Och ser man till krigsoffrens andel av den totala befolkningen på jorden var vart och ett av dessa fem krig till och med mer förödande för mänskligheten än andra världskriget 1939-45!

TILL SIST -

Det Vittne eller de Vittnen som besöker dig eller studerar bibeln med dig är förmodligen oftast vänliga och positiva människor, som uppriktigt vill ditt bästa. De är övertygade om att det bästa för dig är att bli ett Jehovas Vittne. De kommer därför troligen att varna dig för den litteratur som vi publicerar.

Som Jehovas Vittnen har de fått lära sig att hysa ett nästan obegränsat förtroende för Sällskapet Vaktornet och dess publikationer. De tror att dessa publikationer har framställts av "Guds kanal" eller "Guds språkrör" på jorden, och därför uppfattar de det närmast som förmätet att ifrågasätta och kritisera innehållet i dem. Och om någon utomstående ger ut litteratur som är kritisk till Vaktornets läror tolkas detta alltid som illvilliga angrepp.

Det enskilda Vittnet inser inte att Vaktornets hållning till kritik är motsägande: Medan rörelsen själv i över hundra år har ägnat sig åt en ihållande kritik av andra kristna samfund och anser detta vara något gott och kärleksfullt, uppfattas kritik av Vaktornets organisation och centrala läror enbart som något negativt. Kritik från före detta Vittnen klassificeras alltid, hur saklig, välgrundad och välmotiverad den än är, som fientliga angrepp, t.o.m som förföljelse.

Sällskapet Vaktornets ledare kan inte försvara sig mot de fakta vi presenterar om rörelsen och dess tolkningar, och de vet om det. Den metod de tillgripit är att försöka avskräcka de enskilda Vittnena från att läsa vår litteratur. Med hjälp av lösryckta bibelcitat försöker de intala medlemmarna att det är ett brott mot Gud att läsa den. För att uppväcka avsky mot författarna utmålas vi som onda människor och tillskrivs alla möjliga dåliga motiv och egenskaper.

Om du skulle visa dem som studerar med dig vår litteratur, bör du därför inte bli förvånad om det framkallar kraftiga negativa reaktioner. Vittnena har förmodligen aldrig läst någon av våra böcker, men de "vet" ändå omedelbart att vår kritik är "missvisande", att vi "förvränger" fakta, att vi "felciterar" ur Sällskapets publikationer, osv. Även om de förmodligen inte känner någon av oss, tror de sig "veta" att vi är "demonbesatta", "illvilliga", "hämdlystna", "avfälliga", "gudlösa", "omoraliska", "alkoholiserade", osv.

Fastän allt detta bara är grundlöst förtal, är de enskilda Vittnena benägna att uppfatta och beskriva oss på det sättet, i synnerhet som rörelsens publikationer ofta beskriver oss i sådana ordalag.

Med tanke på denna inställning till de s k "avfällingarna" som Vaktornets ledning ständigt försöker uppamma hos sina medlemmar, kan det vara klokt av dig att gå försiktigt fram om du vill försöka presentera några av de upplysningar du nu har fått för dina vänner bland Vittnena. För att hjälpa dem att på ett kritiskt sätt börja granska Vaktornets tolkningar, föreslår vi att du provar följande metod:

Ta upp ett enda ämne med Vittnena och håll fast vid det, tills ni har gått till botten med det. Acceptera inte att de försöker komma undan genom att hoppa över till andra ämnen. Du kan börja med ett av de förmenta "tidstecknen", till exempel påståendet att jordbävningarna har ökat sedan 1914. I stället för att visa vår litteratur, kan du citera direkt för dem ur deras egen litteratur, exempelvis ur läroboken Du kan få leva för evigt i paradiset på jorden, sidan 151. Be dem om bevis för att seismologerna håller med dem om att det skett en ökning. Visa att du

ställer stränga krav på bevisen. De kanske tar fram handboken Resonera med hjälp av Skrifterna och läser på sid. 415-416, där det står att "data från National Geophysical Center i Boulder i Colorado i USA" visar att det skett en 20-faldig ökning sedan 1914. Fråga efter namnet på den person som gjort den beräkningen. Är det en seismolog — eller bara Sällskapetets egna "experter"? Be om namn och adress till någon seismolog på denna institution — eller någon annanstans i världen — som håller med Sällskapet. Det finns ingen! (Se dock t ex **Har vi sett tecknet i vår tid?** för exempel på hur Sällskapet, medvetet eller omedvetet, har gjort sig skyldigt till citatfusk för att finna stöd för sina tolkningar.)

Förbered dig noga inför samtalet. Du kan t ex kopiera ur Sällskapetets litteratur, ur vår litteratur eller ur de källor vi hänvisar till, så att du har direkta citat till hands som du kan använda under samtalet.

Ta kontakt med någon av stödgrupperna om du känner att du behöver hjälp. Vittnena kanske hittar något argument i Sällskapetets litteratur som du är oförberedd på. Skriv då noga upp det i Vittnenas närvaro och säg att du skall kontrollera saken och återkomma i frågan. Visa att du önskar vara noggrann och ställ samma krav på dem.

Slutligen: Försök hela tiden att föra samtalet i en vänlig och avspänd atmosfär. De är dina vänner, som du vill hjälpa, inte bara några som du vill besegra i en debatt. Skriv till oss om du behöver ytterligare hjälp.